

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДМЕТУ ДОГОВОРУ КОНТРАКТАЦІЇ

Топоркова Марина Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін та міжнародного права
Державного біотехнологічного
університету

Сільське господарство є однією з найважливіших областей світової економіки, в цілому, та економіки України, зокрема. Нормальне функціонування даного сектора обумовлено декількома факторами, до яких відносять і належне правове регулювання суспільних відносин, що виникають між різними суб'єктами, у тому числі між виробником сільськогосподарської продукції та заготівельником, а також загальний розвиток інформаційних технологій, що викликали структурні зрушення у світовій економіці та породили нові види суспільних відносин у товарно-грошовому обороті.

Договір контрактації є різновидом договору поставки, який, у свою чергу, є видом договору купівлі-продажу і полягає у реалізації та продажу сільськогосподарської продукції. Цей договір регулюється нормами статті 713 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [4].

Варто зазначити, що предметом договору поставки повинні бути товари, які тільки виробляються або закуповуються постачальником. Неврегульовані цивільним законодавством умови договору контрактації також можуть регулюватися правилами про договір поставки.

Ключова особливість договору контрактації – у його предметі. Так, ЦК України показує, що предметом договору є вирощена (вироблена) сільськогосподарська продукція. Сільськогосподарська продукція включає зернові, овочеві, фруктові культури рослин і т. д., а також – живу худобу, птицю, молочні продукти, вовну і т. д. При цьому продукція повинна відповідати асортименту, якості та кількості, що заздалегідь обумовлюються сторонами. Це – істотна умова під час укладання договору контрактації.

Слід зазначити, що предметом контрактації може виступати тільки та сільськогосподарська продукція, яка буде вирощена або вироблена в майбутньому в умовах сільського господарства, тобто після укладення договору контрактації. З позиції законодавця предметом договору контрактації сільськогосподарської продукції є сама сільськогосподарська продукція. Проте з такою позицією законодавця не можна погодитись з урахуванням доктринальних висновків про об'єкт та предмет договору.

Необхідно звернути увагу, що визначення поняття «сільськогосподарська продукція» у ЦК України і ГК України відсутнє, але воно міститься у інших нормативно-правових актах (ст. 14 Податкового

кодексу України, ст. 1 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів», ст. 1 Закону України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» та ін.).

Відсутність єдиного уніфікованого визначення поняття «сільськогосподарської продукції» породжує серед науковців протилежні погляди на ту частину визначення, де вказується про можливість її обробки чи переробки.

На думку Єрмоленко В. М., Єфімова О. М., Чабаненка М. сільськогосподарська продукція може передаватися за договором контрактації у сирому, обробленому та переробленому вигляді [1, 2, 5]

Згідно ч. 1 ст. 332 ЦК переробка – це використання однієї речі (матеріалу), в результаті чого створюється нова річ. Можна зробити висновок, що перероблена сільськогосподарська продукція також може бути об'єктом договору контрактації з урахуванням таких складових: по-перше, переробку має бути здійснено на власних або орендованих потужностях виробника (сторони договору); по-друге, переробка має бути мінімальною, обмеженою та без додавання іншої не сільськогосподарської продукції.

Приходимо до висновку, що ЦК України необхідно вказати на ключові особливості сільськогосподарської продукції та доповнити статтю 713 ЦК України окремим пунктом наступного змісту: «Сільськогосподарська продукція для цілей договору контрактації має бути вирощена, виготовлена, вироблена, перероблена або оброблена виробником такої продукції у процесі виконання договору. Переробка та обробка продукції має бути здійснена виробником власними або орендованими засобами переробки чи обробки без додавання іншої не сільськогосподарської продукції».

Отже, на законодавчому рівні необхідно уточнити, що предметом договору контрактації є відносини щодо реалізації сільськогосподарської продукції та відповідні дії сторін; при цьому об'єктом такого договору є вироблена (вирощена) у майбутньому стороною договору (виробником) сільськогосподарська продукція, як у сирому вигляді, так і така, що пройшла первинну обробку.

Список використаних джерел

1. Єрмоленко В.М. Сільськогосподарська продукція як аграрно-правова категорія / В.М. Єрмоленко // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 6. – С. 58–62.
2. Єфімов О. М. Договір контрактації сільськогосподарської продукції / О. М. Єфімов // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. – 2015. – № 2(2). – С. 53–56.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011, № 13–14, № 15–16, № 17, ст.112.
4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. / Верховна Рада України. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

5. Чабаненко М. Сільськогосподарська продукція як категорія аграрного права України / М. Чабаненко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2014. – Вип. 197. – Ч. 2. – С. 23–29.

ОРЕНДА ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Шерстюк Світлана, кандидат економічних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, трудового та аграрного права Державного біотехнологічного університету

З введенням воєнного стану в Україні у зв'язку зі збройною агресією РФ питання регулювання оренди землі в Україні суттєво змінилися. Найвідчутніших змін у цій сфері зазнало законодавче регулювання користування землями сільськогосподарського призначення. І це, на нашу думку, є цілком очевидним й очікуваним з огляду на необхідність забезпечити продовольчу безпеку в умовах війни, оскільки частина таких земель на сьогодні окупована, на частині земель відбуваються бойові дії, частину земель аграрії не можуть використовувати внаслідок «забруднення» мінами та різного роду снарядами, боєприпасами та вибухонебезпечними предметами.

Статтею 78 Земельного кодексу України (далі – ЗК України) визначено, що право власності на землю – це право володіти, користуватися і розпоряджатися земельними ділянками [1]. Отже, за українським законодавством земля може перебувати у власності або в користуванні. Користування може бути постійним – для підприємств державної та комунальної власності, або на умовах оренди. Громадяни та юридичні особи набувають права власності й права користування земельними ділянками із земель державної або комунальної власності за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених Земельним кодексом України.

Земельний кодекс встановив, що право власності та право постійного користування на земельну ділянку виникають після одержання її власником або користувачем документа, що посвідчує це право, та його державної реєстрації. Отже, право на оренду земельної ділянки виникає після укладання договору оренди і його державної реєстрації. Відповідно до статті 1 Закону України «Про оренду землі» оренда землі – це засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною